

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Lausuntopyyntönnä YM036:00/2007, 9.3.2010

Lausunto ehdotuksesta uudeksi jätelaiksi sekä laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pyydettyä lausuntona työryhmän ehdotuksesta uudeksi jätelaiksi sekä laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

Ympäristöministeriön johtaman työryhmän ehdotus jätelaiksi ja ympäristönsuojelulain muuttamiseksi sisältää monia muutoksia jätteiden ja jätehuollon sääntelyyn. Järkevästi toteutettuna uusi jätelaki edistää metsäteollisuuden sivutuotteiden hyödyntämistä. Metsäteollisuuden suurimmat huolenaiheet työryhmän ehdotuksessa liittyvät

- tuotannon ja tuotteiden sääntelyn lisäämiseen
- pakkausten tuottajavastuun perusteettomaan laajentamiseen ja
- ympäristönsuojelulain vakuusmenettelyn muutoksiin.

Koska jätelakiin suunnitellut muutokset ovat laaja-alaisia, on hyvin tärkeää, että ehdotuksen kokonaisvaikutukset arvioidaan kattavasti. Nyt lausuntomateriaali ei sisältänyt selvitystä ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista tai ympäristöhyödyistä.

1 Jätelain järkevällä toteuttamisella voidaan edistää sivutuotteiden hyödyntämistä

Ehdotus uudeksi jätelaiksi sisältää määritelmät sivutuotteille ja jäteominaisuuden päättymiselle. On hyvä, että määritelmät on siirretty ehdotukseen ilman merkittäviä muutoksia suhteessa jätepuitedirektiiviin. Uudet määritelmät voivat helpottaa metsäteollisuuden sivutuotteiden hyödyntämistä, jonka yhtenä suurimmista haasteista on ollut sivutuotteiden luokittelu jätteiksi.

Jotta sivutuotemääritelmä olisi mahdollisimman toimiva, ei kansallisessa jätelainsäädännössä tule säätää erillisistä kriteereistä sivutuotteille. Lakiperusteluiden mukaisesti sivutuotemääritelmän tulee olla sellaisenaan toiminnanharjoittajan hyödynnettävissä. Erillisten raja-arvojen

Tiina Vuoristo

8.4.2010

sisällyttäminen jätelain asetuksiin tekisi sivutuotteiden hyödyntämisestä kankeaa eikä muuttaisi tilannetta nykyistä toimivammaksi.

2 Tuotteita ja tuotantoa koskevat viranomaisvaltuudet ovat kohtuuttoman laajat

Luonnonvarojen kestävä käyttö ja materiaalitehokkuus ovat kannatettavia tavoitteita, mutta ehdotuksessa uudeksi jätelaiksi ne saavat kohtuuttoman suuren painoarvon. Lisäksi työryhmän ehdotus uudeksi jätelaiksi sisältää suhteettoman laajoja ja yksilöimättömiä viranomaisvaltuutuksia liittyen yritysten toimintaan ja tuotteisiin. Esimerkiksi ympäristölupiin lisättävät määräykset materiaalitehokkuudesta ja jätteiden määrän vähentämisestä antaisivat ympäristölupaviranomaisille hyvin laajat valtuudet puuttua yritysten raaka-aineiden käyttöön. Lisäksi jätelaissa toiminnanharjoittajille esitetyt velvoitteet eivät välttämättä kaikissa tapauksissa johda ympäristön kannalta parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen.

3 Tuottajan vastuuta pakkausten jätehuollosta ei ole perusteltua laajentaa

Työryhmän ehdottama pakkausten tuottajavastuun laajennus ei ole perusteltu, sillä nykyinen järjestelmä toimii hyvin. Esimerkiksi kuitu- ja puupakkausten kierrätys- ja hyödyntämistavoitteet on ylitetty joka vuosi kustannustehokkaasti yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa. Lisäksi järjestelmä on mahdollistanut keräysverkon rakentamisen siten, ettei käytettyjä pakkauksia kuljeteta kohtuuttomia matkoja, mikä on myös ympäristön kannalta paras ratkaisu.

Pakkausten tuottajavastuun laajennus nostaisi pakattujen tuotteiden hintoja ilman, että ympäristön kannalta saavutettaisiin merkittäviä hyötyjä. Pakkausten tuottajavastuu on selkeää järjestää siten, että tuottaja vastaa pakkausten jätehuollosta EU:n tavoitteisiin saakka. Niiden ylimenevältä osalta tarvetta pakkausjätteen erilliskeräykseen tulisi arvioida kattavasti kustannukset ja ympäristövaikutukset huomioiden.

4 Energiapuu tulee jättää jätelain soveltamisalan ulkopuolelle

Työryhmän ehdotuksessa on virheellisesti esitetty, että metsäenergian kuten metsätähteiden ja kantojen hyödyntämisessä olisi kyse jättemateriaalin hyödyntämisestä. Lisäksi se, ettei metsäenergian hyödyntämiseen tarvita ympäristölupaa, on ehdotuksessa kytketty jätelain yleisten velvollisuuksien ja periaatteiden täyttymiseen. Todellisuudessa energiapuu on samalla tavalla metsästä korjattavaa raaka-ainetta kuin tukki- ja kuitupuu, eikä sen hyödyntäminen ole jättemateriaalin hyödyntämistä. Metsäenergian kutsuminen jätteeksi aiheuttaa ristiriitaisen tilanteen, sillä samaan aikaan kun jätelaissa pyritään jätteiden synnyn ehkäisyyn, on energiapuun käytön lisääminen asetettu Suomessa tärkeäksi tavoitteeksi. Metsätaloudessa syntyvät, energiantuotannossa

Tiina Vuoristo

8.4.2010

hyödynnettävät vaarattomat ja luonnonmukaiset ainekset tulee jättää jätedirektiivin mukaisesti myös jätelain soveltamisalan ulkopuolelle.

5 Ympäristönsuojelulain vakuussäätelyä ei tule muuttaa nykyisestä

Metsäteollisuus vastustaa ympäristönsuojelulaissa säädetyn vakuuden laajentamista koskemaan myös muita kuin jätteiden käsittelyyn liittyviä toimintoja. Kaikkeen ympäristöluvanvaraiseen toimintaan laajennettavan vakuusvaatimuksen taloudellisia vaikutuksia ei ole lainkaan arvioitu eikä työryhmän ehdotuksessa myöskään yksilöidä, mitä vastuita vakuudella olisi tarkoitus kattaa. Ehdotuksessa on kavennettu vakuusvaihtoehtoja nykyisestä siten, että vakuuden kustannukset yrityksille olisivat huomattavasti nykyistä suuremmat. Vakuussäätelyyn ei tule tehdä ehdotettuja laaja-alaisia muutoksia jätelainsäädännön uudistamisen yhteydessä, vaan muuhun kuin jätelakiin liittyvät muutokset tulee tarvittaessa tehdä erillisen harkinnan ja vaikutusten arvioinnin jälkeen.

Metsäteollisuus ry ottaa kantaa myös seuraaviin työryhmän pykäläehdotuksiin:

1 § Lain tavoite

Jätelain päätavoitteena tulee olla jätedirektiivin mukaisesti ympäristön ja ihmisten terveyden suojeleminen. Vaikka luonnonvarojen kestävä käyttö on yleisenä tavoitteena hyvä, ei sen tulisi olla jätelain tärkein tavoite. Jätelain tavoitteen täsmällinen määrittely on erityisen tärkeää, sillä jätelain muissa pykälissä viitataan lain tavoitteiden toteutumiseen.

Metsäteollisuus ry ehdottaa lain tavoitteeksi EK:n ehdottamaa ja STM:n eriävässä mielipiteessä kannattamaa muotoilua:

”Tämän lain tavoitteena on suojella ympäristöä ja ihmisten terveyttä varmistamalla toimiva jätehuolto, ehkäisemällä tai vähentämällä jätteen määrää ja haitallisuutta sekä edistämällä luonnonvarojen kestävää käyttöä.”

2 § Soveltamisala

Työryhmän ehdotuksessa jätelain soveltamisala on määritelty perusteettoman laajaksi. Jätelakia ei tule soveltaa tuotteisiin ja tuotantoon kuin siltä osin, kun se on tarpeen toimivan jätehuollon järjestämiseksi ja jätteistä ja jätehuollosta syntyvän ympäristö- tai terveyshaitan minimoimiseksi.

Jätelain soveltamisalan ei tule perusteetta erota jätedirektiivin soveltamisalasta. Jätedirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu maa- ja metsätaloudesta peräisin olevat luonnonmukaiset ja vaarattomat ainekset, joita käytetään maa- ja metsätaloudessa tai tällaiseen

Tiina Vuoristo

8.4.2010

biomassaan perustuvassa energiantuotannossa soveltaen prosesseja, jotka eivät vahingoita ympäristöä eivätkä vaaranna ihmisten terveyttä.

Metsäteollisuus kannattaa Maa- ja metsätalousministeriön eriävässä mielipiteessä esittämää näkemystä siitä, että yllä kuvatut ainekset on rajattava myös jätelain soveltamisalan ulkopuolelle. Metsäenergia kuten kannot tai metsätähteet ei ole jätettä, vaan samalla tavalla metsästä korjattavaa raaka-ainetta kuin tukki- ja kuitupuu. Jätelain perusteluissa ei tule näiden materiaalien kohdalla viitata jätteisiin tai jätehuollon järjestämiseen.

3 § Jätteen määritelmä

Työryhmän ehdotus sivutuotteen määritelmäksi on jätedirektiivin mukainen ja siten kannatettava. Pykälän perusteluiden kohta, jossa esitetään, että §:n 3 momentin mukaisella asetuksella saatetaan voimaan komission aine- tai esinekohtaiset toimenpiteet sivutuotteille on ristiriitainen, sillä aikaisemmin perusteluissa mainitaan, että sivutuotemääritelmää sovelletaan sellaisenaan. Jotta sivutuotemääritelmä olisi käytännössä mahdollisimman toimiva, tulee sen olla sellaisenaan sovellettava.

5 § Yleinen velvollisuus noudattaa ensisijaisuusjärjestystä

Pykälän ensimmäinen momentti alkaa: "Kaikessa toiminnassa on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta". Näin kirjoitettuna voidaan ymmärtää, että kaiken toiminnan ensisijainen tavoite olisi jätteen synnyn ehkäisy, ei suinkaan toiminnan nettohyödyn maksimointi. Ensisijaisuusjärjestyksestä säädettyä tulee ehdotettua muotoilua selvemmin käydä ilmi, että kyse on toiminnassa noudatettavasta jätehuollon jätehierarkiasta, ei yleisestä kaiken toiminnan lähtökohdasta.

On tärkeää, että jätehierarkiasta voidaan poiketa silloin, kun se on tuotteen tai jätteen elinkaaren aikaisten vaikutusten vuoksi perusteltua. Ensisijaisuusperiaatteen toteuttamisessa tulee työryhmän ehdotuksen mukaisesti huomioida tekniset ja taloudelliset edellytykset. Jätehierarkian liian tiukka noudattaminen voisi johtaa ympäristön kannalta huonompaan vaihtoehtoon, jos esimerkiksi kierrätysvaatimuksen vuoksi jätteiden kuljetusmatkat kasvaisivat huomattavasti. Ehdoton velvollisuus noudattaa ensisijaisuusjärjestystä puuttuisi yritysten materiaalipolitiikkaan ja nostaisi toiminnan kustannuksia.

6 § Tuotteen valmistajan, markkinoille saattajan ja jakelijan huolehtimisvelvollisuudet

Jätelaissa ei tule antaa sellaisia säännöksiä, joilla rajoitetaan toiminnanharjoittajan vapautta päättää materiaalien käytöstä, kuten pykälässä kuusi tehdään. Säännökset, joiden tarkoituksena ei ole ympäristölle tai terveydelle aiheutuvan vaaran poistaminen, antavat viranomaisille kohtuuttoman laajat valtuudet puuttua yritysten toimintaan.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Jätelaissa tulee ensisijaisesti säätää vain jätehuoltoon liittyvistä velvollisuuksista. Tuottajan velvollisuuksista säädettäessä tulee huomioida, että tuotteita on hyvin monenlaisia eivätkä esimerkiksi kaikki 6 §:ssä ehdotetut velvollisuudet sovi kaikille tuottajille. 6 §:n velvollisuuksia noudattaen ei ole myöskään itsestään selvää, että lopputulos on ympäristön kannalta paras mahdollinen.

Esimerkiksi Suomessa ei ole järkevää pyrkiä valmistamaan paperia ensisijaisesti kierrätyskuidusta. Keräyskuitua ei ole Suomessa riittävästi saatavilla ja jotta sitä ylipäänsä olisi tarjolla, on paperia tehtävä myös ensikuidusta. Syntyvän jätteen määrän minimoimisen sijaan järkevämpi tavoite on loppukäsiteltävän jätteen määrän vähentäminen. Ovathan jätteet yhä enenevässä määrin raaka-aineita, joita kierrättämällä voidaan säästää luonnonvaroja. Tuottajaa ei voida myöskään velvoittaa huolehtimaan siitä, ettei tuotteesta jätteenä aiheudu roskaantumista. Sen on kuuluttava jätteen tuottajan, esimerkiksi kuluttajan, velvollisuuksiin.

7 § Julkisyhteisöjen velvollisuudet ensisijaisuusjärjestyksen edistämiseksi

Jätelaissa ei tule ottaa kantaa ympäristötekijöiden huomioon ottamiseen julkisissa hankinnoissa, sillä niistä säädetään julkisten hankintojen kilpailuttamisesta annetussa laissa.

Paperituotteiden osalta julkisyhteisöille asetettu velvollisuus käyttää mahdollisuuksien mukaan kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita ei ole mielekäs. Kierrätyspaperin suosiminen julkisissa hankinnoissa tarkoittaisi paperin tuontia ulkomailta, sillä Suomessa sitä ei ole riittävästi tarjolla. Tämä ei missään tapauksessa antaisi pykälän perusteluissa mainittua ympäristöystävällistä esimerkkiä muille toimijoille.

9 § Selvilläolo- ja suojeluvaatimukset

Jätedirektiivissä säädetään, ettei jätteestä ja jätehuollosta saa aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, yleisen turvallisuuden heikentymistä taikka muuta näihin rinnastettavaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta. Nämä direktiivin vaatimukset tulevat riittävästi esille jo 9 §:n toisen momentin alussa. Näin ollen ei ole tarvetta säätää enää yksityiskohtaisemmin kyseisistä vaatimuksista kuten ehdotuksessa nyt on tehty. Lisäksi säännökset ovat monilta osin päällekkäisiä esimerkiksi ympäristönsuojelu-, maankäyttö- ja rakennuslain kanssa.

9 §:ssä jätehuollon eri osa-alueiden toiminnalle asetetut velvollisuudet ovat kohtuuttomia ja mahdollistavat lähes kaiken jätehuoltoon liittyvän toiminnan kieltämisen. Jätehuoltoa on mahdotonta toteuttaa siten, ettei siitä syntyisi pykälässä esitettyjä subjektiivisesti määriteltävissä olevia vaikutuksia kuten melua, viihtyisyyden vähentymistä tai maiseman rumentumista. Jätteen kuljetus aiheuttaa väistämättä melua, kaatopaikat

Tiina Vuoristo

8.4.2010

vähentävät viihtyisyyttä ja jätehuollon aluekeräyspisteet pilaavat maisemaa. Pykälän eritelty vaatimukset tulee poistaa tarpeettomina tai vähintään lisätä niiden ehdollisuutta esimerkiksi kirjaamalla säännös siten, että yllä olevista tekijöistä on pyrittävä huolehtimaan.

15 § Valvontaviranomaiset

Pykälän kolmas momentti, jossa säädetään Pirkanmaan ELY:n toimimisesta tuottajavastuun valvontaviranomaisena, tulee muotoilla pykälän perusteluissa esitetyllä tavalla. Ehdotuksen nykyinen muotoilu tekisi Pirkanmaan ELY:stä yleisesti tuottajien, ei ainoastaan tuottajavastuun, valvontaviranomaisen. Tämä ei voi olla pykälän tarkoitus.

22 § Kunnan järjestämään jätehuoltoon kuuluvat jätteet

Kunnan järjestämään jätehuoltoon kuuluvista jätteistä on jätetty pois maa- ja metsätaloudessa syntyvät vaaralliset jätteet. Kyseisten jätteiden kohdalla tulisi maa- ja metsätalousministeriön eriävän mielipiteen mukaisesti noudattaa jatkossakin nykyistä käytäntöä, jossa maa- ja metsätalouden vaaralliset jätteet kuuluvat kunnan järjestämään jätehuoltoon. Nykyinen järjestelmä on toimiva ja jätteet ovat päätyneet oikeanlaiseen käsittelyyn.

33 § Tuottajan vastuu jätehuollosta ja sen kustannuksista

Pakkausten nykyinen, jätedirektiivinkin mahdollistama osittainen tuottajavastuu on järjestelmänä toimiva eikä perusteita sen laajentamiselle täydeksi tuottajavastuuksi ole. Myös työryhmän tuottajavastuujaosto kannatti yksimielisesti osittaisen tuottajavastuun säilyttämistä.

Pakkausten tuottajavastuun laajuuden tulee perustua EU:n asettamiin kierrätys- ja hyödyntämistavoitteisiin. Lisäksi tulee arvioida, onko pakkausten koko maan kattava, tuottajan yksin järjestämä ja kustantama erilliskeräys jätehuollosta saatavan kokonaishyödyn kannalta toimivin ratkaisu.

Pykälän perusteluissa tuottajan vastuuseen on määritelty kuuluvaksi myös jätteen keräys. Tässä yhteydessä on tärkeää, että keräyksellä tarkoitetaan jätehuoltoa vasta tuottajan järjestämästä vastaanottopisteestä eteenpäin.

On kohtuutonta, että tuottajien vastuu kattaisi myös laittomasti velvoitteensa hoitamatta jättävien tuottajien markkinoille saattamien tuotteiden jätehuollon. Tuottajien markkinaosuus, johon jätehuollon järjestämisvastuu pohjataan, tulee määritellä siten, että myös velvoitteensa hoitamatta jättävien osuus markkinoista huomioidaan. Näin tuottaja olisi vastuussa vain todellisen markkinaosuutensa mukaisesta jätemäärästä. Tuottajavastuuta valvovan viranomaisen velvollisuutena on seurata, että kaikki tuottajavastuulliset yritykset hoitavat velvoitteensa.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

34 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Metsäteollisuus pitää hyvänä kohtaan viisi tehtyä lisäystä, jonka mukaan myös painetun paperituotteen maahantuojaat ovat tuottajavastuun piirissä.

35 § Tuottajan järjestämä vastaanotto ja siitä tiedottaminen

Tuottajan järjestämien vastaanottopaikkojen määrää arvioitaessa tulee ottaa huomioon EU:n tavoitteet pakkausten kierrätykselle ja hyödyntämiselle. Ne antavat järkevän perusteen tuottajan vastuun rajaamiselle. Tuottajavastuun ei pidä johtaa ympäristön kannalta huonompaan tilaan, mihin voidaan päätyä, jos esimerkiksi pakkauksia erilliskerätään enemmän kuin on järkevää.

35 §:ssä annetaan asetuksenantovaltuutus tuottajan järjestämien vastaanottopaikkojen määrästä. Jotta tuottajavastuu voidaan järjestää mahdollisimman tehokkaasti, on tärkeää, että jätehuollon toimijat voivat jatkossakin keskenään määrittää, miten keräysverkosto järjestetään. Vastaanottopisteiden lukumäärää arvioitaessa on huomioitava keräyksen ympäristö- ja kustannusvaikutukset. Lisäksi eri pakkausmateriaaleja tulee kohdella tasapuolisesti niin, ettei jätelainsäädännöllä aiheuteta kilpailun vääristymistä.

Pykälän perusteluissa mainitaan, että kotitalous- ja yritystuotteista peräisin olevalle jätteelle voitaisiin tarvittaessa asettaa erilaiset vaatimukset vastaanoton suhteen. Ainakin pakkausten jätehuollon tarpeiden osalta yritys- ja kotitaloustuotteet eroavat hyvin paljon toisistaan ja siksi yritys- ja kotitaloustuotteiden erilaisten vaatimusten tulee olla lähtökohta jätelaissa.

38 § Tuottajan kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Pykäläehdotuksessa annetaan valvovalle viranomaiselle hyvin laaja valtuutus velvoittaa tuottaja toimittamaan hyvinkin yksityiskohtaista tietoa toiminnastaan. Pykälän yhteydessä ei kuitenkaan perustella riittävän hyvin, mihin valvova viranomainen tarvitsee näin kattavaa tietoa ja mihin se voi tietoa käyttää. Lähtökohtana pykälässä tulee olla nykyinen tiedonantokäytäntö, joka riittää toiminnan tehokkaaseen valvontaan, muttei vaikeuta kohtuuttomasti tuottajien toimintaa.

Kaikkiin valvovalle viranomaiselle annettaviin uusiin tiedonsaantioikeuksiin tulee olla selkeät perusteet, jotka on kuvattu laissa tai sen perusteluissa. Esimerkiksi valvojan viranomaisen tarve toimituskohteittain eriteltyihin tietoihin ei ole riittävän hyvin perusteltu. Lisäksi laissa tai sen perusteluissa pitäisi määrittää ne syyt, joiden vuoksi valvova viranomainen voisi vaatia tietoja useammin kuin kerran vuodessa. On tärkeää huomata, että luotettavat tilastot valmistuvat vasta kalenterivuoden päätyttyä. Myös mahdolliset muut tiedot, joita viranomainen voisi pyytää, tulee määritellä yksityiskohtaisemmin. Yksittäisten tuottajayhteisön jäsenien tietoja valvojan viranomaisen ei tule saada ilman hyviä perusteita.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

41 § Tuotteen haltijan velvollisuudet

Metsäteollisuus kannattaa ehdotettua tuotteen haltijan velvollisuutta, jonka mukaan tuottajavastuun piiriin kuuluva jäte on ensisijaisesti toimitettava tuottajan järjestämään vastaanottopaikkaan.

45 § Tuottajavastuun suhde muiden toimijoiden järjestämään jätehuoltoon

Nykyinen järjestelmä, jossa pakkausjätteen keräyspisteet on järjestetty tuottajan, kaupan ja kunnan yhteistyönä on toimiva ja sillä saadaan tarjottua kuluttajille mahdollisimman hyvä palvelutaso. On hyvä, että jatkossakin yhteistyö vastaanottopisteiden järjestämisessä on mahdollista, kuten pykälän perusteluihin on kirjattu.

Pykälän perusteluissa mainitaan, että muut toimijat voivat järjestää tuottajavastuujätteen keräystä tuottajan järjestämän vastaanoton rinnalla, mikäli se ei häiritse tuottajan toimintaa. Se milloin muun toimijan toiminta on häiritsevää, on vaikeasti määriteltävissä. Sen vuoksi pakkausten tuottajavastuujärjestelmä, jossa tuottaja vastaa pakkausjätteen jätehuollosta EU:n tavoitteisiin saakka on selkeämpi, sillä siinä määritellään, minkä osuuden keräyksestä muu toimija voi suorittaa.

On hyvä, että työryhmän ehdotuksessa pakkausjätteen kiinteistökohtainen keräys on määritelty ensisijaisesti kuntien tehtäväksi. Jätelaissa tulee kuitenkin huolehtia siitä, ettei kunnille anneta mahdollisuutta täysin vapaaseen käytettyjen pakkausten kiinteistökeräykseen. Mikäli nykyisten kierrätysmateriaalien arvo kasvaa tulevaisuudessa, voisivat kunnat kerätä lähes kaiken materiaalin kiinteistöiltä, jolloin tuottajat eivät pääsisi tavoitteisiinsa ainoastaan aluekeräyksen turvin. Tuottajilla tulee halutessaan jatkossakin olla oikeus pakkausjätteen kiinteistökohtaiseen keräykseen.

Paperituotteiden osalta nykykäytäntö tulee säilyttää eli ainoastaan tuottajat tai tuottajan lukuun toimivat saavat kerätä käytöstä poistettuja paperituotteita. Paperituotteille on muita tuottajavastuualoja tiukemmat vaatimukset, minkä vuoksi tuottajilla täytyy jatkossakin olla yksinoikeus kyseisen materiaalin keräämiseen.

45 §:n valvontavastuu on siirretty Pirkanmaan ELY:ltä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Pykälässä on kyse nimenomaan kuntien toiminnan valvomisesta, joten olisi perusteltua, että pykälän valvonta kuuluisi esimerkiksi alueen ELY-keskukselle.

46 § Kiinteistön haltijan velvollisuudet paperituotteiden keräyksessä

Pykälä olisi ymmärrettävämpi, mikäli vastaanottopaikka korvattaisiin perusteluiden mukaisesti sanoilla tilat ja keräysväline. Koska

Tiina Vuoristo

8.4.2010

vastaanottopaikkaa ei ole määritelty jätelaissa, voidaan pykälä ilman selvennystä ymmärtää ainoastaan tilan, ei keräysvälineen järjestämisvastuuksi.

On erittäin hyvä, että pykälän perusteluissa mahdollistetaan paperituotteiden keräyksen järjestäminen yhteistyössä useiden kiinteistöjen kanssa. Tämä säästää sekä jätteen kerääjän että kiinteistön kustannuksia.

47 § Tuottajayhteisö ja sen toiminta

Tuottajayhteisöön tulee jatkossakin saada kuulua tuottajien päätöksellä myös muita kuin tuottajia. Esimerkiksi pakkausten kohdalla on perusteltua, että koko pakkauksen elinkaari on edustettuna tuottajayhteisöissä. Lisäksi etujärjestöjen mukana olo takaa kaikille kyseisen toimialan yrityksille tasapuoliset vaikutusmahdollisuudet tuottajayhteisöissä. Tuottajien riittävä päättäntävalta tuottajayhteisöissä voidaan taata muilla keinoin kuin rajaamalla muut kuin tuottajat ulos. Esimerkiksi pykälään voitaisiin kirjata tuottajavastuujaoston ehdotuksen mukaisesti, että tuottajilla tulee olla riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tuottajayhteisön toimintaan.

72 § Kunnan jätehuoltomääräykset

Kunnalle ei tule antaa pykälässä ehdotetun kaltaista laajaa valtuutusta antaa jätehuoltomääräyksiä elinkeinoelämän ja tuottajan vastuulla olevasta jätteestä. Kunnan jätehuoltomääräykset kyseisten jätteiden osalta tulee rajata koskemaan terveys- tai ympäristövaaran välttämistä. Esimerkiksi maiseman rumentuminen ja viihtyisyyden vähentyminen ovat hyvin subjektiivisesti todettavia eikä kunnilla tule olla valtuutusta antaa niihin liittyviä jätehuoltomääräyksiä tuottajavastuun ja elinkeinoelämän jätteen osalta.

Ehdotuksen valtuutus antaisi kunnalle mahdollisuuden antaa määräyksiä esimerkiksi tuottajan järjestämien keräyspisteiden ja -välineiden ominaisuuksista kuten väristä tai koosta. Esimerkin kaltaiset tekijät tulee säilyttää jätteestä vastaavan tahon määräysvallassa. Säännös voisi johtaa esimerkiksi tilanteeseen, jossa vierekkäisissä kunnissa pitäisi käyttää erilaisia keräysastioita, mikä hankaloittaisi jätehuollon logistiikkaa.

85 § Tuottajarekisteriin hyväksymisen edellytykset

Nykyiset puu- ja kuitupakkausten tuottajayhteisöt eivät täytä kohdan neljä vaatimusta, sillä niiden perustajajäsenenäkin on muita kuin tuottajia. Näin kirjoitettuna pykälä tarkoittaisi, että tuottajayhteisöt tulisi perustaa uudelleen uudella kokoonpanolla. Tämä on kohtuuton vaatimus etenkin, kun tuottajayhteisöjen tuottajajäsenet eivät vastusta muiden kuin tuottajien jäsenyyttä tuottajayhteisöissä ja kokevat saavansa riittävästi päättäntävaltaa tuottajayhteisöissä.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

86 § Päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä

On hyvä, että Pirkanmaan ELY:n on jatkossa tehtävä päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä välittömästi. Nykyisen jätelain voimassaolon aikana päätökset ovat usein kestäneet kohtuuttoman kauan.

On perusteetonta ja resursseja kuluttavaa, jos tuottajayhteisöt hyväksyttäisiin työryhmän ehdotuksen mukaisesti tuottajarekisteriin ainoastaan viiden vuoden määräajaksi. Perusteeksi määräajalle annetaan, että siten voitaisiin tarkistaa, että tuottajayhteisö täyttää hyväksymisen edellytykset jatkossakin. Kuitenkin Pirkanmaan ELY:lle toimitetaan vuosittain tiedot edellytysten täyttämistä ja sillä on mahdollisuus puuttua laiminlyönteihin ilman työlästä viiden vuoden välein toistuvaa hyväksymismenettelyä. Esimerkiksi ehdotuksen 90 § mahdollistaa tämän.

89 § Tuottajarekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen

Perusteet, joilla Pirkanmaan ELY voi tehdä aloitteen tuottajarekisteriin koskevan päätöksen muuttamisesta, tulee kuvata tarkemmin kuin, mitä työryhmän ehdotuksessa on tehty.

102 § Kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus

Jätteen tuottajan kirjanpitovelvollisuuden laajentaminen toimintaan, jossa syntyy vähintään 100 tonnia jätettä vuodessa lisää kohtuuttomasti pienten yritysten kirjanpitotaakkaa. Kirjanpitovelvollisuus tulee säilyttää nykyisen lain mukaisesti ainoastaan vaarallista jätettä tuottavilla ja ympäristölupavelvollisilla yrityksillä.

Ehdotettua ominaisjättemäärää mielekkäämpi mittari voisi olla loppusijoitettavan jätteen määrän seuraaminen. Kokonaisjättemäärä ei kerro esimerkiksi jätteiden hyötykäytön tehostamisesta. Usein jätteet ovat tärkeää materiaalia, joilla voidaan korvata neitseellisiä raaka-aineita. Siksi kokonaisjättemäärän tarkastelu ei välttämättä johda tavoiteltuun ympäristöhyötyyn. Lisäksi vertailu työntekijöiden lukumäärään tai liikevaihtoon ei toimi prosessiteollisuudessa vaan toimivampi vertailukohde olisi esimerkiksi tuotantomäärä.

Toiminnassa syntyvän jätteen määrä ei suoraan kuvaa materiaalien käytön tehokkuutta kuten pykälän perusteluissa väitetään. Esimerkiksi metsäteollisuuden monet jätteet syntyvät ympäristönsuojelutekojen seurauksena. Jätteitä hyödynnetään mahdollisimman paljon, mikä on myös materiaalitehokkuutta. Käytettyjen materiaalien määrä tietyn tuotantomäärän valmistamiseen kuvaisi materiaalitehokkuutta jättemäärien tarkastelua paremmin.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Mahdolliset muut toiminnan seuraamiseksi tai valvomiseksi tarpeelliset seikat, joita toiminnanharjoittajaa voitaisiin velvoittaa seuraamaan, tulee eritellä tarkemmin kuin ehdotuksessa on tehty.

102 a § sihteeristön luonnos

Pykälässä ehdotettu jätteen käsittelytoiminnan seuranta- ja tarkkailusuunnitelma lisäisi kohtuuttomasti jo nykyisin ympäristölupamenettelyllä tarkasti säännellyn toiminnan seurantaa ja siten toiminnanharjoittajan ja myös viranomaisen työtaakkaa. Osa ehdotetuista suunnitelman tiedoista ylittää selvästi nykyiset seurantavaatimukset eivätkä ole tarpeellisia jätteen käsittelyn ympäristö- ja terveyshaittojen estämisessä. Lisäksi pykäläehdotuksessa annetaan mahdollisuus vaatia toiminnanharjoittajaa seuraamaan muita tarpeellisia seikkoja. Tällaisia erittelemättömiä viranomaisvaltuutuksia ei tule antaa jätelaissa.

103 § Siirtoasiakirja

Pykälässä on esitetty laajennusta nykyisen lain vaatimuksiin siirtoasiakirjan vaatimiin jätejakeisiin. Arvio epäasianmukaisen toiminnan suuremmasta todennäköisyydestä kyseisten jätejakeiden kohdalla ei riitä perustelemaan työlään käytännön laajentamista. Vaatimus siirtoasiakirjasta tulee jatkossakin säilyttää ainoastaan vaarallisilla jätteillä.

104 § Tiedonsaantioikeus

Pirkanmaan ELY:n tiedonsaantioikeutta tuottajavastuuasioissa ei tule laajentaa koskemaan käytöstä poistettujen tuotteiden vientiä, sillä kyseinen tieto ei ole tarpeen lain täytäntöönpanon kannalta. Pykälässä on tarpeen määritellä tarkemmin, millä perusteilla valvova viranomainen voisi pyytää vuosittaista kirjanpidon tiivistelmää tarkempia tietoja sekä mihin valvova viranomainen voi saamiaan tietoja käyttää.

105 § Tarkastusoikeus

Jätelaissa ei tule olla mahdollisuutta maksattaa tarkastusten mittauksista tai tutkimuksista aiheutuneita kustannuksia tarkastettavan paikan tai tuotteen haltijalla etenkin, jos tarkastus osoittautuu tarpeettomaksi. Ylipäänsä muita kuin välttämättömiä mittauksia ja tarkastuksia ei tule sallia. Esimerkiksi maaperän tarkastusten kustannukset voivat olla hyvin korkeat, eikä paikan haltijaa voida pitää kustannusvastuullisena perusteettomissa tutkimuksissa.

108 § Tuotetta tai tuotemerkintöjä koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Pykälän toinen kohta, jossa tuotteen valmistaminen, maahantuonti, välittäminen, myynti tai luovuttaminen voitaisiin kieltää pysyvästi, mikäli tuote ei täytä 6 §:n 4 momentin vaatimuksia on täysin kohtuuton.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Viranomaisen mahdollisuus kieltää tuotteen myynti esimerkiksi koska tuotteesta syntyy liikaa jätettä, tuote voi aiheuttaa roskaantumista tai koska tuotteen uudelleenkäytön ja jätehuollon järjestelyistä ei ole tiedotettu riittävästi on oikeutena kohtuuttoman laaja-alainen. Edes tuotteen oleellisten merkintöjen puuttumisen ei pitäisi missään tilanteessa johtaa tuotteen pysyvään myyntikieltoon. Tuotteiden kieltoihin liittyvien valtuutusten tulee olla yksilöidyt sekä jätehuoltoon ja ympäristönsuojeluun rajatut

110 § Uhkasakko, teettämisuhka ja keskeyttämisuhka

Nykykäytäntö, jonka mukaan viranomaisen on mahdollista, muttei pakollista tehostaa määräyksiä uhkasakolla on toimiva. Uhkasakon määräämisessä tulee jatkossakin säilyttää tapauskohtainen harkinta.

113 § Laiminlyöntimaksu

Laiminlyöntimaksu on menettelynä uusi ja sen vaikutukset tulee sen vuoksi arvioida hyvin ennen käyttöönotosta päättämistä. Työryhmän ehdotuksessa laiminlyöntimaksun antamisen kynnyks on hyvin matala, mikä voi johtaa kohtuuttomuuksiin maksun käyttämisessä. Erityisesti kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuuden rikkomisessa laiminlyöntimaksun periminen on kohtuutonta. Etenkin, kun 38 §:ssä ei ole tarkasti eritelty tiedonantamisen tiheyttä, eikä kaikkia tietoja, joita valvontaviranomainen voi vaatia tuottajalta.

113a § Laiminlyöntimaksu

On tärkeää, että tuottajarekisteriin hakematta jättämisestä määrätään riittävän korkea laiminlyöntimaksu, kuten työryhmän ehdotuksessa on tehty. Jotta tuottajavastuuvollisuutensa laiminlyövät tuottajat saadaan tuottajavastuun piiriin, tulee laiminlyöntimaksun olla riittävän korkea.

Muissa tapauksissa, mikäli laiminlyöntimaksu päätetään ottaa käyttöön, riittää maksun suuruudeksi perusteluissa mainittu 500 - 5000 euroa.

121 § Laiminlyöntimaksun täytäntöönpano

Laiminlyöntimaksua ei tule panna täytäntöön ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. 121 § pykälä tulee poistaa.

134 § Rangaistussäännökset

Kohdassa kaksi oleva 9 §:n 2 momentin suojeluvelvollisuus tulee poistaa rangaistussäännöksiin piiristä, siltä osin kuin kyse on hyvin subjektiivisesti määriteltävissä olevista velvollisuuksista kuten toiminnan aiheuttamasta viihtyisyyden vähentymisestä tai maiseman rumentumisesta.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Kohdan kolme 35 §:n laiminlyönti tulee poistaa rangaistussäännöksiä piiristä, sillä vastaanottopaikkojen määrää arvioitaessa jätteen haltijan kohtuullinen mahdollisuus toimittaa jäte vastaanottopisteeseen on ainoastaan subjektiivisesti määriteltävissä. Lisäksi vastaanottopaikkojen aukiolosta tai sijainnista tiedottamisen laiminlyöntiä ei voida katsoa niin vakavaksi rikkeeksi, että sen tulisi kuulua rangaistussäännöksiä piiriin.

72 §:ssä on määritelty kunnan jätehuoltomääräyksiä antovaltuutus. Kunnalle on kyseisessä säännöksessä annettu liian laajat valtuudet antaa määräyksiä tuottajavastuun ja elinkeinoelämän jätteistä. Tuottajaa ei voida velvoittaa käyttämään esimerkiksi tietyn värisiä keräysastioita. Kohtuuttoman laajan valtuutuksen vuoksi 72 §:n laiminlyöntiä ei tule liittää rangaistussäännöksiin.

138 § Muut siirtymäsäännökset

Verrattuna kunnille annettuun kahden vuoden siirtymäaikaan, on pakkausten tuottajille ehdotettu 28 kuukauden siirtymäaika kohtuuttoman lyhyt pakkausten tuottajavastuun järjestämiseen. Kunnille uusi jätelaki ei juurikaan tuo muutoksia nykykäytäntöön. Tilanne on täysin toisin pakkausten tuottajavastuullisilla, joiden on ehdotuksen mukaan järjestettävä käytettyjen pakkausten vastaanotto kokonaan uudella tavalla. Pakkausten vastaanoton järjestämiselle onkin perusteltua soveltaa 42 kuukauden määräaika. Toisen momentin tuottajarekisteristä poiston tulisi tapahtua aikaisintaan neljän vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

5 § Yleiset velvollisuudet

Jätelain toisen luvun velvollisuuksia ei tule sellaisenaan siirtää ympäristönsuojelulakiin, sillä ne laajentavat perusteettoman paljon nykykäytäntöä ja sisältävät vaatimuksia, joilla puututaan yritysten toimintaan jätteiden ja jätehuollon ympäristöhaittojen vähentämistä laajemmin.

Jätelain 5-12 §:iä on kommentoitu tarkemmin jätelain toisen luvun yhteydessä.

30 a § Poikkeus eräiden jätteen käsittelytoimintojen luvanvaraisuudesta

Pykäläehdotuksessa lähestytään niin kutsuttua metsätaloudessa syntyvää energiantuotannossa hyödynnettävää ainesta täysin väärästä lähtökohdasta. Kyseinen aines ei ole missään vaiheessa jätettä. Energiapuu, kuten kannot ja metsätähteet, on metsästä korjattavaa raaka-ainetta kuten tukki- ja kuitupuukin. Metsään jätettynä hakkuutähteet eivät myöskään ole jätettä, sillä niitä ei ole poistettu käytöstä vaan ne toimivat niiden alkuperäisessä tarkoituksessa eli osana metsäbiomassaa.

Tiina Vuoristo

8.4.2010

Työryhmän ehdotuksen mukaan metsäenergian hyödyntämiseen ei tarvita ympäristölupaa, mikäli toiminta täyttää jätelain toisen luvun vaatimukset. Koska metsäenergia ei ole jätettä eikä sen hyödyntämisessä ole kyse jätemateriaalin hyödyntämisestä, ei toimintaa tule sitoa jätelain vaatimuksiin. Kyseiset jätelain vaatimukset ovat kohtuuttoman laajat, eivätkä ne sovellu kaikkien toimintojen ja toimialojen sääntelyyn. Lisäksi ne ovat perusteetta nykyisen jätelain vastaavia vaatimuksia huomattavasti laajemmat.

42 a § Toiminnalta vaadittava vakuus ja sen määrä

Jätelain uudistamisen yhteydessä on ehdotettu merkittävää laajennusta kaikkien ympäristöluvanvaraisten yritysten vakuussääntelyyn. Kyseessä on hyvin suuri muutos, jonka vaikutuksia ei ole tarkasteltu riittävästi. On hyvin kyseenalaista, että jätelain uudistamisen yhteydessä tehdään muuhun lainsäädäntöön muita kuin jätehuoltoon liittyviä muutoksia.

Metsäteollisuus vastustaa jyrkästi vakuussääntelyn laajentamista muihin kuin jätehuoltoon liittyviin toimintoihin. Ympäristönsuojelulain 42 a §:ään ehdotettu laaja-alainen, kaikkiin ympäristöluvan tarvitseviin toiminnanharjoittajiin kohdistuva vaatimus vakuuden asettamisesta ei perustu jätelaitteiden direktiiviin vaan olisi kansallinen tiukennus. Koska vakuusvaatimuksen täyttämistä aiheuttaa yrityksille merkittäviä kustannuksia, asettaisi ympäristönsuojelulakiin sisällytettävä vakuusvaatimus suomalaiset toiminnanharjoittajat kilpailuoikeudellisesti eriarvoiseen asemaan muihin EU-maihin verrattuna.

Vakuussääntelyn laajentamista tulee käsitellä jätelain uudistamisesta erillään arvioiden sen kaikki mahdolliset vaikutukset. Jos sääntelyn laajentamiseen päädytään, tulee lainsäädännössä rajata huomattavasti ehdotettua tarkemmin, minkälaisia toimintoja varten vakuus voitaisiin vaatia. Ehdotettu muotoilu ei ole riittävästi eritelty.

Ehdotuksessa mahdollisia vakuuslajeja on huomattavasti karsittu nykyistä ilman riittäviä perusteita ja ilman selvitystä siitä, onko kyseisiä vakuusvaihtoehtoja edes saatavilla markkinoilta. Tarvittavaa vakuuden määrää ei ole arvioitu ehdotuksen yhteydessä. Toiminnanharjoittajien näkökulmasta vakuusvaihtoehtojen rajoittamisella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, minkä vuoksi vaihtoehtojen rajaamiselle tulisi olla erityisen painavia syitä. Konsernitakauksen tulee jatkossakin olla mahdollinen jätehuollolle asetettava vakuustapa. Toimipaikkakohtaisen vakuuden vaatiminen suurilta, monta toimipaikkaa kattavilta yrityksiltä johtaisi hyvin korkeisiin kustannuksiin.

43 § Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Jätteen määrän vähentäminen on käsitteenä hyvin monitahoinen eikä siihen liittyviä määräyksiä tule antaa ympäristöluvassa. Jätteen määrän

Tiina Vuoristo

8.4.2010

vähentäminen ei automaattisesti tarkoita ympäristötekoa, sillä usein jätteiden vähentämisen kanssa tuotannon muut päästöt kasvavat. Toisaalta monet jätteet ovat hyödynnettäviä, jolloin niillä voidaan korvata neitseellisiä raaka-aineita. Ympäristöluvassa annettavien määräysten tavoitteena tulee olla ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen. Jätteen määrän vähentäminen ei sitä tavoitetta aina täytä.

Materiaalitehokkuus on huomattavasti laajempi ja monimutkaisempi käsite kuin energiatehokkuus. Sen vuoksi ympäristölupamääräyksien antovaltuutusta ei tule laajentaa materiaalitehokkuuteen.

Perusteluissa esitetty ominaisjättemäärä kuvaa huonosti yrityksen materiaalitehokkuutta. Usein prosessijätteet hyödynnetään tarkasti. Mielekkäämpi mittari olisi loppusijoitettavan jätteen määrä. Lupamääräyksiä ei siitäkään tule antaa, sillä kaatopaikalle sijoitetaan lähes aina vain sellaista jätettä, jolle ei ole järkeviä hyötykäyttömahdollisuuksia.

45 § Jäte- ja jätehuoltomääräykset

Ympäristöluvassa ei tule antaa määräystä siitä, mihin käsittelylaitokseen muu kuin kunnan vastuulla oleva sekalainen yhdyskuntajäte tulee toimittaa loppukäsitteltäväksi. Läheisyysperiaatteen liittäminen kaikkeen jätteen loppukäsittelyyn kaventaa kohtuuttomasti yritysten päätäntävaltaa ja voi vaikuttaa jätteenkäsittelyn markkinoihin ja jätehuoltokustannuksiin.

46 § Seuranta- ja tarkkailumääräykset

Ympäristölupamenettely on nyt jo työläs sekä jätteiden ja jätehuollon suhteen riittävän kattava. Erillisen jätehuollon seuranta- ja tarkkailusuunnitelman tekemistä ei tule lisätä ympäristölupamääräyksiin. Tarkemmat perustelut on esitetty pykälän 102 a kohdalla.

Metsäteollisuus ry

Timo Jaatinen
toimitusjohtaja